

Przedmiotowy System Oceniania z Finansów

Ocena dopuszczająca – wymagania konieczne

Ocena dostateczna – wymagania konieczne + podstawowe

Ocena dobra – wymagania konieczne + podstawowe + rozszerzające

Ocena bardzo dobra – wymagania konieczne + podstawowe + rozszerzające + dopełniające

Ocena celująca – wymagania konieczne + podstawowe + rozszerzające + dopełniające + wykraczające

I. Pojęcie i funkcja finansów. Ogólne zagadnienia z zakresu finansów.

Uczeń potrafi:

Ocena dopuszczająca:

- zna pojęcie finansów i sfery finansów
- wymienia funkcje finansów
- zna pojęcie barteru
- wymienia rodzaje, funkcje pieniądza
- wie, czym jest kreacja pierwotna i wtórna, mnożnik kreacji pieniądza
- zna narzędzia kształtujące wielkość podaży pieniądza,
- zna pojęcie zasobu i strumienia pieniądza, gospodarki finansowej, systemu finansowego
- zna ogniwa systemu finansowego
- wymienia instytucje aparatu finansowego

Ocena dostateczna:

- wymienia procesy zachodzące w sferze finansów
- krótko charakteryzuje sferę finansów
- rozumie rolę pieniądza w gospodarce
- krótko omawia rodzaje i funkcje pieniądza
- rozumie mechanizm kreacji pieniądza
- rozumie wpływ czynników wykorzystywanych do kształtowania podaży pieniądza
- rozróżnia podstawowe pojęcia z dziedziny finansów

Ocena dobra:

- biegle definiuje pojęcie finansów
- wskazuje różnice między finansami publicznymi a prywatnymi
- omawia mechanizm kreacji pieniądza
- wskazuje wpływ podaży pieniądza na mechanizm jego kreacji
- określa jakie jest oddziaływanie czynników wykorzystywanych do kształtowania podaży pieniądza
- szczegółowo wskazuje różnice między podstawowymi pojęciami z dziedziny finansów
- rozumie wzajemne powiązanie ogniw systemu finansowego

Ocena bardzo dobra:

- omawia funkcje finansów
- biegle wskazuje i charakteryzuje różnice pomiędzy poszczególnymi funkcjami finansów
- biegle omawia mechanizm kreacji pieniądza i jego związek z podażą
- szczegółowo określa oddziaływanie czynników wykorzystywanych do kształtowania kreacji pieniądza
- biegle wskazuje wzajemne powiązania pomiędzy ogniwami a systemem finansowym
- biegle charakteryzuje podstawowe instytucje aparatu finansowego i ich rolę w gospodarce

Ocena celująca:

- biegle zna zakres i strukturę finansów
- rozumie i interpretuje funkcje finansów w gospodarce
- prawidłowo wykorzystuje mnożnik kreacji pieniądza w zadaniach
- przedstawia mechanizm kreacji pieniądza na przykładach
- oblicza kwotę rezerw obowiązkowych i stopę rezerw obowiązkowych

II. Finanse publiczne

Uczeń potrafi:

Ocena dopuszczająca:

- zna pojęcie finansów publicznych
- wymienia, co zaliczamy do środków publicznych i sektora finansów publicznych
- wymienia formy organizacyjno-prawne jednostek sektora finansów publicznych
- zna pojęcie budżetu państwa, systemu budżetowego
- wymienia funkcje budżetu państwa, etapy procedury budżetowej
- zna pojęcie dochodów i wydatków budżetowych oraz ich rodzaje
- zna podział samorządu terytorialnego
- wymienia organy gminy, powiatu, województwa

Ocena dostateczna:

- zna zakres finansów publicznych
- wie, czym charakteryzuje się zasada jawności i przejrzystości finansów publicznych
- krótko charakteryzuje formy organizacyjno-prawne jednostek sektora finansów publicznych
- przedstawia, czym charakteryzują się poszczególne funkcje budżetu państwa
- wyróżnia etapy opracowywania i uchwalania budżetu państwa
- wskazuje aspekty kontroli budżetu państwa
- wie, czym jest deficyt budżetowy i jakie są źródła jego finansowania
- wskazuje źródła dochodów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego
- wymienia wydatki budżetowe samorządu terytorialnego

Ocena dobra:

- rozróżnia specyfikę finansowania sektora publicznego
- charakteryzuje procedurę budżetową
- omawia tryb opracowywania i uchwalania budżetu państwa
- wie, jakie znaczenie ma kontrola wykonywania budżetów
- zna sposób funkcjonowania budżetów samorządów terytorialnych, np.. jakie są dochody i wydatki

Ocena bardzo dobra:

- zna zakres i charakter finansów publicznych (co zalicza się do środków publicznych, sektora finansów publicznych, na czym polega zasada jawności i przejrzystości)
- zna powiązania jednostek budżetowych z budżetem
- rozróżnia typy i rozumie specyfikę finansowania jednostek sektora publicznego
- rozumie sposób funkcjonowania budżetu państwa
- biegle przedstawia poszczególne etapy procedury budżetowej
- szczegółowo omawia sposób funkcjonowania samorządów terytorialnych

Ocena celująca:

- korzysta z aktów prawnych, np. ustawa o finansach
- analizuje budżet państwa i samorządów terytorialnych
- wykorzystuje aktualną wiedzę gospodarczą czerpaną z mediów w swoich wypowiedziach ustnych i pisemnych

III. System podatkowy w Polsce

Uczeń potrafi:

Ocena dopuszczająca:

- zna pojęcie podatku, cechy (przymusowość, bezzwrotność, nieodpłatność, świadczenia ogólne) i jego elementy konstrukcji wewnętrznej (podmiot, przedmiot, podstawa opodatkowania, stawki, warunki i terminy płatności, ulgi i zwolnienia)
- dokonuje klasyfikacji podatku
- zna pojęcie podatku VAT i akcyzowego
- wskazuje od kogo pobierany jest podatek od osób prawnych i fizycznych
- wymienia formy opodatkowania
- zna pojęcie innych rodzajów podatków (np. od nieruchomości, spadków, darowizn, leśny, rolny)
- zna pojęcie cła i głównych jego funkcji
- zna pojęcie opłaty i wymienia jej rodzaje

Ocena dostateczna:

- wyjaśnia cechy podatku, elementy konstrukcyjne
- charakteryzuje rodzaje podatków ze względu na stosowane kryteria (przedmiot opodatkowania, związek między podatnikiem a ciężarem podatkowym, budżet, do którego trafia podatek)
- zna sposób dokumentowania podatku VAT
- wskazuje towary podlegające akcyzie
- wypełnia deklarację VAT
- przedstawia elementy konstrukcyjne innych rodzajów podatków (np. od nieruchomości, spadków, darowizn, leśny, rolny)
- wskazuje czynności podlegające opłacie skarbowej
- omawia istotę opłat lokalnych

Ocena dobra:

- przedstawia różnice między podatkami (np. bezpośrednie i pośrednie)
- zna mechanizm rozliczania podatku VAT
- wskazuje, kiedy następuje zwrot pośredni i bezpośredni podatku VAT
- przedstawia główne fazy opodatkowania od osób fizycznych
- wie, kto może być i z jakiego tytułu opodatkowany na zasadach ogólnych
- charakteryzuje formy opodatkowania ryczałtowego

Ocena bardzo dobra:

- zna rodzaje podatków występujących w polskim systemie finansowania
- rozumie zasady ustalania wysokości poszczególnych podatków
- rozumie zależności między wysokością podatków a możliwościami finansowania sfery publicznej
- biegle rozróżnia podatki zasilające budżet państwa i samorządów terytorialnych

Ocena celująca:

- biegle stosuje w przykładach praktycznych zasady ustalania podatków
- analizuje podstawowe zasady systemu podatkowego w Polsce
- analizuje bieżące działania z prowadzeniem polityki podatkowej
- wykorzystuje aktualną wiedzę gospodarczą czerpaną z mediów w swoich wypowiedziach ustnych i pisemnych

IV. Finanse podmiotów gospodarczych

Uczeń potrafi:

Ocena dopuszczająca:

- zna pojęcie podmiotu gospodarczego, działalności gospodarczej, przedsiębiorstwa
- wymienia podmioty gospodarcze według kryteriów (prawnego, własnościowego, organizacyjnego)
- wymienia formy prawno-organizacyjne przedsiębiorstw
- wymienia rodzaje spółek
- zna zasady tworzenia gospodarki finansowej przedsiębiorstw
- zna pojęcie aktywów trwałych i obrotowych, kapitałów własnych i obcych, przychodu ze sprzedaży, zysku, wynagrodzenia
- wymienia rodzaje wynagrodzeń za pracę
- wymienia formy opodatkowania podmiotów gospodarczych
- wymienia wskaźniki służące do oceny sytuacji finansowej przedsiębiorstwa

Ocena dostateczna:

- charakteryzuje formy prawno-organizacyjne przedsiębiorstw
- charakteryzuje rodzaje spółek
- zna formy majątku trwałego i obrotowego
- zna proces tworzenia kapitałów własnych i obcych
- charakteryzuje kredyty zaciągane przez przedsiębiorstwa
- wymienia czynniki, które wpływają na wybór formy prawno-organizacyjnej przedsiębiorstwa
- charakteryzuje sposoby finansowania działalności przedsiębiorstw
- charakteryzuje kredyty zaciągane przez przedsiębiorstwo

Ocena dobra:

- charakteryzuje elementy majątku trwałego i obrotowego
- omawia źródła finansowania działalności gospodarczej (np. funkcjonowanie faktoringu i leasingu)
- przedstawia etapy ustalania wyniku finansowego
- wie, jaki jest podział zysku dla poszczególnych form organizacyjno-prawnych przedsiębiorstw
- objaśnia przydatność bilansu przedsiębiorstwa i rachunku wyników
- ocenia przydatność poszczególnych form prawno-organizacyjnych przedsiębiorstw w zależności od rodzaju i wielkości przedsiębiorstwa
- charakteryzuje wskaźniki zyskowności (rentowności)

Ocena bardzo dobra:

- dobiera właściwą formę prawną do różnego typu przedsięwzięć gospodarczych
- dobiera sposób opodatkowania do poszczególnych form organizacyjno-prawnych
- rozróżnia składniki aktywów i pasywów bilansu
- oblicza: zysk brutto, zysk netto, dochodowość produktu, próg rentowności

Ocena celująca:

- objaśnia przydatność bilansu przedsiębiorstwa i rachunku zysków i strat
- charakteryzuje metody wyceny przedsiębiorstwa
- uzasadnia potrzebę wyceny wartości przedsiębiorstwa
- ocenia sytuację finansową przedsiębiorstwa na podstawie bilansu i wskaźników finansowych

V. System ubezpieczeń

Uczeń potrafi:

Ocena dopuszczająca:

- zna pojęcie ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego, ubezpieczonego i ubezpieczającego
- zna trójfilarowy system emerytalny
- zna zakres systemu ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych
- zna wysokość składek ubezpieczeniowych
- wymienia ubezpieczenia, jakie obejmują rolników
- wymienia świadczenia z tytułu ubezpieczeń społecznych
- przedstawia strukturę ubezpieczeń gospodarczych
- posługuje się terminami: suma ubezpieczenia, składka, szkoda, odszkodowanie

Ocena dostateczna:

- charakteryzuje system zabezpieczenia emerytalnego
- charakteryzuje system rentowy
- posługuje się pojęciem zasiłek
- wymienia różne rodzaje zasiłków
- wymienia rodzaje ubezpieczeń majątkowych i ubezpieczeń na życie
- podaje zakres ubezpieczenia społecznego

Ocena dobra:

- odróżnia ubezpieczenia obowiązkowe od ubezpieczeń indywidualnych
- wymienia różnych ubezpieczycieli
- charakteryzuje rodzaje ubezpieczeń majątkowych i ubezpieczeń na życie
- charakteryzuje różne rodzaje zasiłków
- omawia zasady funkcjonowania I,II,III filaru

Ocena bardzo dobra:

- charakteryzuje formy świadczeń w ramach ubezpieczenia społecznego
- oblicza składki na ubezpieczenie społeczne pracownika
- ukazuje rolę państwa w zakresie świadczeń
- ocenia system zabezpieczenia emerytalnego
- porównuje oferty funduszy emerytalnych

Ocena celująca:

- ocenia korzyści wynikające z różnych typów ubezpieczeń
- dokonuje wyboru ubezpieczenia na życie
- przedstawia rolę państwa w zakresie świadczeń

VI. System pieniężno-kredytowy. Rynek kapitałowy. Stosunki finansowe z zagranicą.

Uczeń potrafi:

Ocena dopuszczająca:

- zna pojęcie banku i banku komercyjnego
- wymienia organy NBP
- zna funkcje banku
- wymienia rodzaje operacji bankowych
- wymienia formy rozliczeń pieniężnych
- zna pojęcie kredytu
- wymienia rodzaje kredytów według różnych kryteriów
- posługuje się pojęciami i terminami: kapitał, jednostka uczestnictwa, lokata, akcja, dywidenda, obligacje, lokaty rzeczowe
- zna pojęcie rynku kapitałowego
- wymienia rodzaje papierów wartościowych
- zna pojęcie rynku pierwotnego i wtórnego
- zna pojęcie bilansu płatniczego i handlowego
- zna pojęcie kursu walut
- wymienia systemy rozliczeń międzynarodowych
- definiuje pojęcia: handel zagraniczny, eksport, import

Ocena dostateczna:

- wymienia zadania Narodowego Banku Polskiego
- wymienia instrumenty wykorzystywane przez bank centralny w kształtowaniu polityki pieniężno kredytowej
- wymienia i charakteryzuje formy lokowania pieniędzy
- wymienia cechy dobrej lokaty
- wymienia formy zabezpieczenia kredytu
- omawia warunki udzielania kredytu
- zna pojęcie zdolności kredytowej
- zna zakres działalności międzynarodowych organizacji finansowych
- wskazuje korzyści z prowadzenia wymiany międzynarodowej
- uzasadnia potrzebę prowadzenia wymiany gospodarczej z zagranicą

Ocena dobra:

- rozróżnia banki, które tworzą system bankowy
- wyjaśnia pojęcie parabanków
- charakteryzuje rodzaje operacji bankowych
- charakteryzuje rozliczenia gotówkowe i bezgotówkowe
- omawia wady i zalety różnych form lokowania pieniędzy
- wyjaśnia, skąd biorą się oszczędności w gospodarstwie domowym
- charakteryzuje kredyty konsumpcyjne i mieszkaniowe
- charakteryzuje formy zabezpieczenia kredytu
- charakteryzuje i klasyfikuje papiery wartościowe
- rozumie wpływ bilansu handlowego i płatniczego na bezpieczeństwo finansowe państwa
- wskazuje bariery występujące w handlu zagranicznym
- wskazuje najważniejsze światowe organizacje gospodarcze

Ocena bardzo dobra:

- rozumie rolę banku w gospodarce
- zna zadania banku centralnego
- wyjaśnia, dlaczego nie warto przechowywać oszczędności w „skarpecie”
- charakteryzuje zarządzanie portfelem inwestycyjnym
- określa strategię gracza giełdowego
- oblicza odsetki od lokat bankowych
- przedstawia możliwości lokowania oszczędności oraz gry na giełdzie
- rozumie istotę kursu walut i jego wpływ na bilans handlowy i płatniczy państwa
- rozumie zasady przeprowadzania podstawowych form rozliczeń dewizowych i bezdewizowych
- uzasadnia opłacalność prowadzenia wymiany gospodarczej z zagranicą
- analizuje dane statystyczne dotyczące współpracy gospodarczej Polski z zagranicą

Ocena celująca:

- porównuje warunki oszczędzania i kredytowania w miejscowych bankach i wybrać najkorzystniejsze z nich

- przedstawia techniki gry na giełdzie
- charakteryzuje najważniejsze światowe organizacje gospodarcze
- analizuje bieżące informacje dotyczące współpracy gospodarczej Polski z zagranicą

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA:

FINANSE

TECHNIKUM EKONOMICZNE